

LA RAMPA PER A PEIXOS A LA RESCLOSA DE LA TEULA JA PORTA AIGUA I PEIXOS

Amb el propòsit de fer més sostenible l'ús de la resclosa de la Teula, de 2,5 metres d'alçària, inici del Canal Industrial de Manlleu, al mes de febrer de 2011 s'hi va començar a construir una rampa per a peixos amb una longitud total de 72,7 metres i una amplada de 10. Aquest estiu, un cop acabat totalment aquest projecte, la resclosa ja ha deixat de ser un obstacle per als peixos. Es garanteix així la connectivitat ecològica i es millora el poblament de peixos i altra fauna aquàtica propis d'aquest tram de riu.

AUTOR DESCONEGUT - MIT

A dalt, escala antiga de la Teula (anys 30). A la dreta, actual rampa per a peixos de la resclosa de la Teula

MARC ORDEIX - CERM

UNA RAMPA PER A PEIXOS A LA RESCLOSA DE LA TEULA (RIU TER, CANAL INDUSTRIAL DE MANLLEU): COM I PER QUÈ?

El Canal Industrial de Manlleu i la resclosa, amb salts hidroelèctrics encara en actiu, es consideren un patrimoni cultural molt valuós. Amb el propòsit de fer-los més sostenibles, ara s'hi ha establert un dispositiu de pas per a peixos

Marc Ordeix (Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis - Museu Industrial del Ter)

El Ter és un riu molt aprofitat pel que fa a l'energia hidroelèctrica. Prova d'això és el nombre elevat de rescloses que acull, una cada 840 metres entre Ripoll i Roda de Ter, que afecten negativament els peixos perquè no els deixen pujar pel riu. Amb l'objectiu de millorar la connectivitat per als peixos, amb la possibilitat de moure's lliurement riu amunt i riu avall, es pot optar per l'enderrocament dels obstacles existents, totalment o parcial. Si l'eliminació no es considera viable, pel valor patrimonial de l'obstacle o perquè manté una determinada concessió, per exemple, hidroelèctrica, hom es pot decidir per l'establiment d'un dispositiu de pas per a peixos, preferentment per als més propers als sistemes naturals, com els rius laterals o les rampes per a peixos.

La resclosa de la Teula, de 2,5 metres d'alçària, inici del Canal Industrial de Manlleu (Osona), ha aportat la força motriu a bona part de les fàbriques tèxtils d'aquesta ciutat des de mitjan segle XIX. El canal i la resclosa, amb salts hidroelèctrics actualment encara en actiu, es consideren un patrimoni cultural molt valuós, una part essencial, a l'aire lliure, del mateix Museu Industrial del Ter. Amb el propòsit de fer més sostenibles aquests elements, ara s'hi ha establert una rampa per a peixos.

Els nostres peixos es veuen afectats, en un grau o altre, per la competència amb espècies invasives –afavorides pels trams de riu més transformats–, la sobreexplotació de l'aigua i la mala connectivitat del riu a causa del gran nombre de rescloses. En gran manera perquè les quatre espècies autòctones d'aquest sector de la conca del Ter, el barb de muntanya (*Barbus meridionalis*), la bagra catalana (*Squalius laietanus*), l'anguila (*Anguilla anguilla*) i alguna truita (*Salmo trutta*) no poden anar riu amunt

a reproduir-se i créixer. Estan en regressió, aquí i al conjunt del país, i l'anguila ja s'ha extingit del tot a Osona i el Ripollès. Aquest estiu, ja es garanteixen els cabals ambientals i la connectivitat ecològica a la resclosa de la Teula, cosa que permetrà millorar, com a mínim en part –cal actuar a altres preses i rescloses– i a mitjà termini, el poblament de peixos i altra fauna aquàtica propis d'aquest tram de riu.

La rampa per a peixos de la resclosa de la Teula està situada al marge dret del riu Ter a Manlleu, oposat al canal. Té un pendent del 3,9 per cent, una longitud total de 72,7 metres i una amplada de 10. Està dissenyada per portar de 490 a 2.040 litres d'aigua.

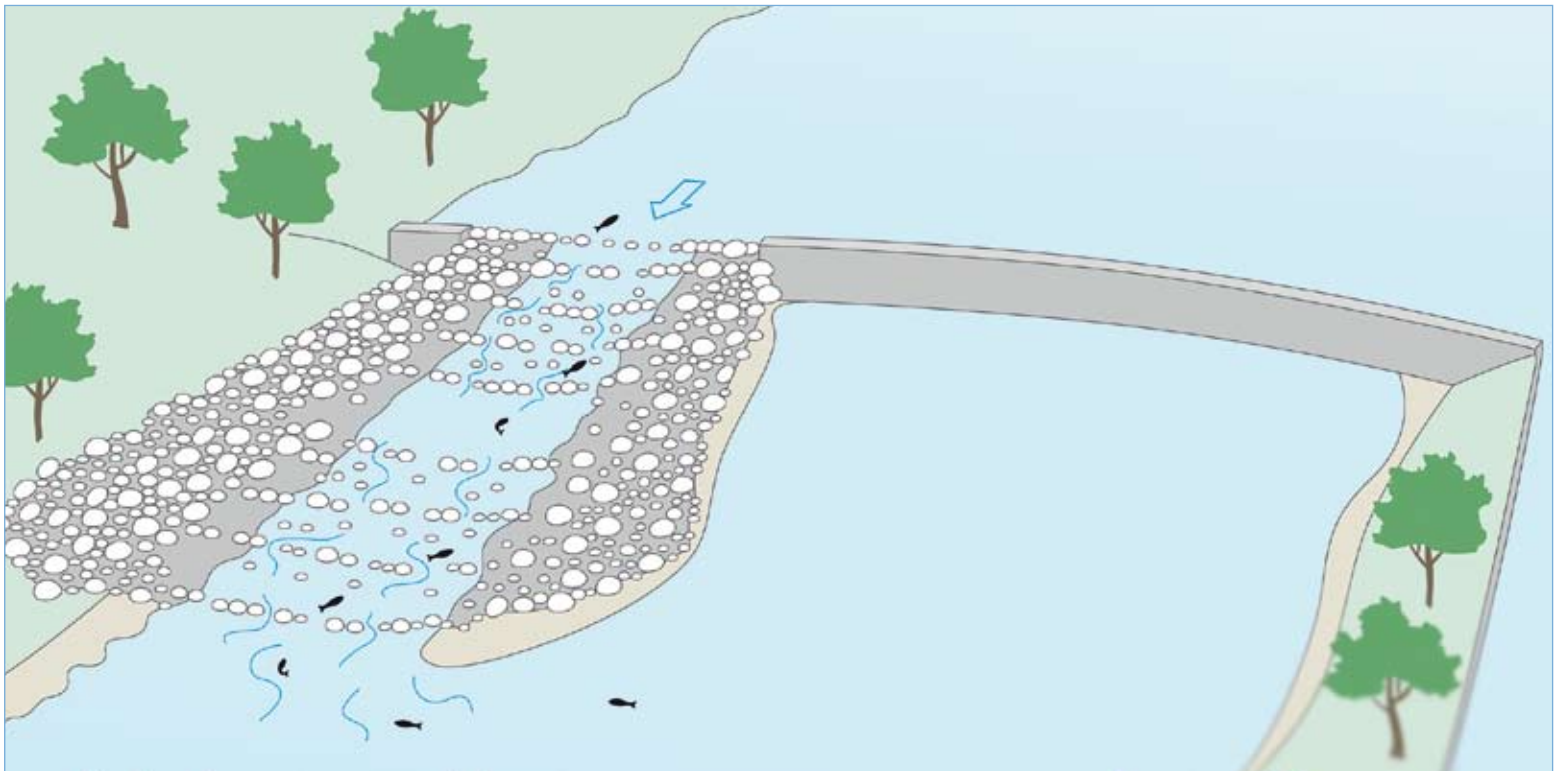
La construcció de l'estructura de pedra i formigó de la rampa per a peixos es va iniciar a finals de febrer de 2011. Porta aigua des de l'11 de maig de 2011. Al mes de juny s'hi van modificar les comportes d'entrada d'aigua al canal i es van automatitzar per regular el cabal d'entrada al Canal Industrial i a la rampa. Gràcies a l'establiment de llums estroboscòpics (flaixos de llum) a l'entrada del canal, també s'ha reduït el risc d'entrada de peixos al canal, on tenen moltes dificultats per sobreviure, a banda de poder ser absorbits per alguna turbina hidroelèctrica, que els produeix una mort gairebé segura. Encara no s'ha pogut fer una avaluació completa de l'eficàcia d'aquesta rampa, però ja s'hi ha vist entrar bastants peixos, i també sortir-ne riu amunt.

El projecte de disseny i construcció de la rampa per a peixos de la resclosa de la Teula és promogut per l'Ajuntament de Manlleu i el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis - Museu Industrial del Ter, i ha tingut el cofinançament de l'Agència Catalana de l'Aigua i també del Consorci Alba Ter i la Diputació de Barcelona.

Per saber-ne més...

Cada 3r diumenge de mes, de les 11 a les 12.15 del matí, al MIT de Manlleu es fa un taller, "Els peixos de riu", que pretén descobrir el món dels peixos a tot els públics i que acaba amb una visita a la rampa per a peixos de la resclosa de la Teula (<http://www.mitmanlleu.org/?c=92>).

Qui vulgui adquirir més informació de les espècies de peixos de riu, els tipus de migracions que fan i els diversos tipus de dispositius de pas per a peixos, pot consultar l'espai web <http://www.mitmanlleu.org/coneixelriu/peixosderiu.html> •

CERM

NÚRIA SELLARÉS-CERM

ÈLIA BRETXA - CERM

MARC ORDEIX

A dalt, panell informatiu de la rampa per a peixos, instal·lat a la vora de les comportes de l'inici del Canal Industrial de Manlleu. A sota, barb de muntanya, bagra i anguila

PER QUÈ MIGREN ELS PEIXOS?

La major part dels peixos continentals de Catalunya fan migracions, moviments més o menys llargs en l'espai i el temps, aigua amunt i aigua avall de les masses d'aigua. La conservació de les seves poblacions requereix que aquests desplaçaments es puguin continuar fent; per exemple, per permetre la recolonització de l'anguila, que va desaparèixer progressivament d'Osona en bastir-se els pantans de Sau, Susqueda i el Pasteral a la dècada dels 60. La connectivitat també és bàsica per facilitar la recolonització d'àrees afectades per abocaments i altres alteracions. Alhora, ha servit per permetre la dispersió d'alevins i juvenils, per afavorir el reforçament del poblament de peixos, i evitar l'endogàmia.

Actualment, els peixos es veuen afectats sobretot per la manca d'aigua, la contaminació i les infraestructures hidràuliques; preses, resclloses, guals, passallisos, bombes de reg, etc. Per compensar l'existència d'infraestructures hidràuliques, els millors dispositius de pas per a peixos són els més semblants als hàbitats propis de cada sector fluvial, com les rampes per a peixos i els rius laterals. En ocasions, com succeeix amb els grans embassaments, es pot disposar de mecanismes més complexos, com els ascensors per a peixos.

Els estudis d'avaluació de la connectivitat per als peixos als rius de Catalunya es van iniciar amb molta força l'any 2005, amb la signatura

d'un acord entre l'Agència Catalana de l'Aigua i el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis - Museu Industrial del Ter. Ara com ara, ja es disposa d'una base de dades dels dispositius de pas per a peixos existents a Catalunya. Als més d'un miler d'obstacles existents a tot el país, l'any 2010 hi constava l'existència de 94 dispositius de pas per a peixos, la majoria dels quals basats en solucions massa tècniques, com els safareigs successius, i sobretot repartits per les àrees pirinenques, associats a l'interès de conservació de la truita comuna. A la conca de l'Alt Ter, hi ha censats un total de 15 dispositius de pas per a peixos: 10 al Ripollès i 5 a Osona.

L'anàlisi detallada de l'eficàcia de diversos dispositius de pas per a peixos de diferents conques catalanes, fet pel Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis - Museu Industrial del Ter, indica que els dispositius de pas per a peixos existents són generalment inadequats o insuficients per al conjunt de les espècies pròpies de cada massa d'aigua. Les taxes de pas, amb algunes excepcions, són bastant baixes i, la majoria de les vegades, només les espècies amb gran capacitat per superar obstacles o els individus més grossos aconseguen migrar.

Per tant, hi ha molta feina feta però encara en queda molta per fer. La nova rampa per a peixos de Manlleu, com també altres projectes en curs al mateix municipi, pretenen actuar sosteniblement i, alhora, servir d'exemple per a una millora sostinguda dels peixos i l'estat ecològic del Ter i els altres rius del nostre país. •